

MÁLTEIGURIN

Gjarna – Fegin

Summi vilja reinsa føroyskt fyri øll orð, ið bara minna um danskt. Tað er so eitt, men viðhvørt ger hesin reinsihugur, at sjálvt góð norrøn orð verða sett á svartalista, bara tí at tey eru fyri teirri vanlagnu at líkjast danskum. Eitt av hesum »donsku« orðum, ið summi ikki orka fyri, er »gjarna«. Tað er eitt gott norrønt orð, skylt við »girnast« og hevur enná fingið norrønt umljóð (smb. kerne - kjarni). Men tað verður hildið at vera danska, og fyri at »bøta« um føroyskt kroysta vit »feigin« inn í staðin.

Fyri nøkrum árum síðani gjørdi eg einum sonevndum »málvini« greitt, at einki er galið við orðinum »gjarna«. Tvørturímóti er hetta komið úr norrønum - tí málinum, ið mangir føroyingar hava sum fyrmynd. Men tað visir seg, sum at summi orð eru undantikin frá hesi »reglu«. Tað er ikki nóg mikið, at orðini eru fornorrøn - tey mugu heldur ikki líkjast danskum, skulu tey verða góðtíkin millum »málvinir«. Tí hesin sami málvinur greiddi mær frá, at í dag vita føroyingar ikki av, at »gjarna« er norrønt, men brúka orðið sum eina dansku. Í nútíðar-føroyskum er »gjarna« also ikki at rokna sum fornorrønt orð, men sum danska, vildi málvinurin vera við! (SIC!)

Eg trúði annars, at um orð eru fornorrøn, so eru tey fornorrøn, annaðhvørt tey líkjast danskum ella ikki. Men sambært summum føroyingum eru orð bara fornorrøn, um tey ikki líkjast danskum. Hetta má vera tað, ið teir koma kalla loysingarfilologi. Um sjálvt norrøn orð eru ov dansk, hvi ikki tosa annaðhvørt finskt ella kinesiskt, so vit tryggja okkum, at vit ikki taka dansk orð í okkara munn? Og hvussu ber tað til, at menn góðtaka »girnast«, men ikki »gjarna«? Ei undur í, at føroyingar gerast málsliga í orviti.

Nú er einaferð so vorðið, at tað eru danskarar og ikki føroyingar, ið avgera, hvat ið er danskt. Og meg lysti at hitt tann danskara, ið vil kennast við »gjarna« sum part av sínum móðurmáli, tí orðið er ikki júst identiskt við »gerne« (tá krevst gott hugflog). Kanska halda danskarar »gjarna« vera italienskt orð, men neyvan danskt.

Vandi er ikki bara fyri, at vit við hesum málsliga snevurskygni spæla av við nógv góð føroysk og norrøn orð. Spurningurin er eisini, um »feigin« altíð kann brúkast í staðin fyri »gjarna«. Sum áður nevnt, er »gjarna« skylt við »girnast«. Men eru vit altíð feigin, tá ið vit girnast nakað? Í Halgubók stendur, at tú mást ikki girnast konu næsta tíns. Hetta kann eisini umsetast til, at tú mást ikki vera feigin eftir konu næsta tíns. Men sum bíbliumál hevði tað verið heldur bersøgið. Og merkir tað heilt tað sama?

Annars er »feigin« eitt sera gott orð - til sitt brúk. Tað ríkar málið og er eisini at finna í t.d. jústlandsdum bygdamálum. Men fyri mær ljóðar »gjarna« meir neutralt enn »feigin«, í týðninginum »gjarna«. Tann, ið girnast, kann samliga eisini vera óður - t.d. óður eftir verðini. Og tann, ið er óður eftir verðini, kann mangan vera glaður fyri makt. Tann, ið á danskum er »glad for piger«, er »óður eftir konufólki« á føroyskum. Og tann, ið er óður eftir konufólki, vil feigin hava konufólk. Hetta er ein stuttlig málslig andsøgn, og nettupp tí er spurningurin, um vit eiga at skifta tað (í hesum fornum) neutrala orðið »gjarna« út við »feigin«.

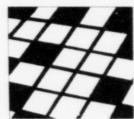
»Gjarna« sigur jú einki um, annaðhvørt tú ert í góðum ella ringum lag. Eitt barn, ið stendur og hoppar framman fyri tær við stórum brosi á varrunum og mungar eftir bommi, vil feigið hava bommi. Men hvussu er við tí barninum, ið liggur skerflatt á vegnum og grætur eftir ísi? Hetta barnið vil »gjarna« hava ís, tað hoyrist langan veg. Men er tað serliga feigið?

Biðir tú ein svenskarar gera tær onkra tænastu, kann hann svara: »Já, det gör jag så gladeligen«. Men hetta verður s- g meir í skemti, og tá krevst, at tú kennast nokkso væl. Tað neutrala orðið er »gjarna«. Eitt nú kann svenska politiið heita á okkurt vitni um, at »vi vill gärna träffa dig«. Tá eru politistarnir oftast álvarsamir og neyvan feigin. Sigur politiið harafturimóti, at teir vilja »gladeligen« hitta vitnið, siggja teir ikki í hálaförðina á viðkomandi.

Henda ræðsla fyri at siga okkurt »dansk« kann gerast ófríviliga komiskt, um t.d. onkur óð kona fer til handils, setir knýklar í brýr og ger handilsmanninum greitt, at hon vil feigin hava pengarnar aftur fyri onkra spiltu vøru. Kanska verður hon feigin, tá ið hon fær afturgoldið fyri vøruna - men tað er ikki vist. Einasta, ið vit vita, er, at henda konan vil »gjarna« hava pengar frá handilsmanninum. Men tað torir hon ikki at siga, tí so kunnu fólk halda, at hon ikki dugir føroyskt.

Heri Eysturlíð, Stockholm
heysturlid@hotmail.com

199	ST-GERB	ILL-SINN	EINS	MABUR	VINUR	SM-FRIES	KONA	STERON	HER-LIB	NORGE	SPISLU	MEGL	MABUR	GOMIN
REGLA														
ROI P.														
SOYD-KONA														
TRIEB														
VOLT														
ANTON														
EIRE														
FARI-SETING														
KONU														
LIPP-ANDI														
GOOLE														
GUUR														
MST-GOND														
HTA-LJAB														
REKUR														
SUM														
NITRO-GEN														

KROSSORDAGÁTA

Loysnin frá seinastu viku
Loysunarorðið: MISKUNNARGERÐ

M	O	N	T	E	N	E	G	R	O	E	I	L	I	F
A	E	I	R	V	A	R	D	I	R	A	K	I		
K	R	O	A	T	I	A		A	L	M	A	K	G	
E	I	R	H	O	P	L	A	K	I	H				
D	O	N	A	U	S	A	V	A	T	I	S	A	T	
O	G		N	R	I		I	R	U	N	M	I		
N	A	T	R	I	U	M								
I	L	I	N	T	B	R	A	N	D	I	N	G		
A	L	B	A	N	I	A		I	N	A		I	M	F
198	E	E	B	E	O	G	R	A	D	A				
B	G	R		L										
A	O	F	A	U	M	S	K	A	P	A	R	C		
L	S	D		L	L		O	S	L	O	A	M	O	
K	R	O	D	E	O	R		A		H	V	I	N	
A	L	I	V	I	N	N	A		E	S	S	O	N	
N	O	V	I	S	A	D		G	G		F	R	I	

Hvønn leygardag

er krossordagáta í blaðnum. Drigið verður millum røttu inn-sendu loysnirnar. Vinningurin er ein bók frá Bókadeild Føroya Lærarafelags ella Føroya Skúlabókagrunni. (Krossa av á listanum høgurdeg, hvørt tú best kundi hugsað tær).

Fyri at verða við í dráttinum um vinningin, má loysunar-orðið vera okkum í hendi í seinasta lagi hósdagin. Vinnarin verður saman við loystu gátuni kunningjardir í blaðnum næsta leygardagin.

Sendið loysunarorðið til: Sosialurin, Box 76, 110 Tórshavn – og viðmerkið »Krossordagáta nr. ...« á bjalvan.

Vinnari: Hans Petersen
Postmoga 98
350 Vestmanna

Loysunar-
orðið:

Navn:

Bústaður:

Bygd/hýr:

Lesið føroyskt – hugsið føroyskt!

Frá
BÓKADEILD
FØROYA LÆRARAFELAGS:

- ☐ Úti á leysum oyggjum - Marianna Debes Dahl
- ☐ Matur í myndum - Sigríð Dalsgaard/
Beinta Johannesen
- ☐ Í skýmingini - Sofia Petersen/Elinborg Lützen
- ☐ Barnarímur - Hans A. Djurhuus/Elinborg Lützen
- ☐ Meistarar og teir fyra skrivararnir
- Ulf Nilsson/Kalr N. Hansen týddi

Frá
FØROYA
SKÚLABÓKAGRUNNI:

- ☐ Grønur var dalurin - Richard Llewellyn/
Knút Olsen týddi
- ☐ Tit bygdu hetta land - Arbeidsmarknaðurin -
Jákup Pauli Strøm
- ☐ Føroya jarðfrøði - Jóannes Rasmussen
- ☐ Frumsagnir - Neil Philip/Amy Tausen týddi
- ☐ Mállæra - Paulivar Andreassen/Arni Dahl

Bøkur og annað tilfar
– bæði innan og uttan skúlagátt